

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Jubilea a zprávy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 36 (1991), No. 4, 242--246

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138405>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1991

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

mavé, že až do Šourkovy smrti v roce 1926 vyučovali na sofijské univerzitě matematiku vlastně jen čeští matematici.

Teodor Monin, Vladislav Šak i Antonín Šourek patří mezi pracovníky, jejichž zásluhou se bulharská matematika začala rozvíjet, jsou příkladem nezištné spolupráce mezi inteligencí slovanských zemí na konci 19. století, která přispívala k urychlení kulturní emancipace národů probouzejících se k samostatnému národnímu rozvoji.

L i t e r a t u r a

- [1] PETKANČIN, B.: *Anton Šourek (1857 — 1926). Po slučaj 50 godini ot smrtta mu.* Fiziko-matem. spisanie, sv. 19, 1976, 3–4, s. 240–243.
- [2] TABAKOV, D.: *Profesor Anton V. Šourek.* Spisanie na fizikomatematičeskoto družestvo, XII, 1927, 6–7, s. 209–218.
- [3] ARNAUDOV, M.: *Istorija na Sofijskija universitet „Sv. Kliment Ochridski“ prez prvoto mu polustoletie — 1888 — 1938.* Sofija, 1939.
- [4] *Almanach na Sofijskija universitet „Sv. Kliment Ochridski“.* Vtoro izdanie za petdesetgodišnina na Universiteta — 1888 — 1938, Sofija, 1940.
- [5] PETROV, P.: *Prvijat redoven prepodavatel po matematika v Sofijskija universitet.* Obučenie po matematika, sv. 6, 1983, s. 36–37.
- [6] PETROV, P.: *Vladislav Šak.* Obučenie po matematika, sv. 4, 1986, s. 57–58.
- [7] ATANASOV, V.: *Prof. A. V. Šourek.* Blgaro-čechoslovaška vzaimnost, II, 1926, 1, s. 1–3.
- [8] NAČOV, N.: *Dejci i dela v češko-blgarskite vzaimni otnošenija.* Blgaro-čechoslovaška vzaimnost, II, 1926, 2–3, 11–15.

jubilea & zprávy

ZA PROFESOROM JURAJOM DANIELOM-SZABÓOM

23. novembra 1990 nás nečakane vo veku 71 rokov opustil prof. RNDr. Juraj Daniel Szabó, CSc., dlhoročný pracovník Katedry experimentálnej fyziky Prírodovedeckej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach.

Profesor Juraj Daniel-Szabó sa narodil 4. júla 1919 vo Vyšnej Slanej. Po absolvovaní vysokoškolského štúdia v odbore matematika-fyzika na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v r. 1942 začal pracovať ako stredoškolský profesor matematiky a fyziky na gymnáziách v Dolnom Kubíne, Spišskej Novej Vsi a inde. Potom pôsobil ako riaditeľ Štátneho kurzu pre prípravu pracujúcich na vysoké školy, a to až do r. 1952, keď sa v Košiciach utvárala Vysoká škola technická. Na katedre fyziky tejto vy-

sokej školy začínal svoje vysokoškolské vedecko-pedagogické pôsobenie. Prešiel rôznymi funkciami a ako vedúci katedry usmerňoval a riadil pedagogickú i vedeckovýskumnú prácu na tomto fyzikálnom pracovisku tak, že bolo v 50. rokoch prakticky jediným na východnom Slovensku, kde sa významnejšie rozvíjalo fyzikálne bádanie. Prof. J. Daniel-Szabó postupne okolo seba sústredil kolektív erudovaných spolupracovníkov, s ktorými cielavedome a systematicky skvalitňoval pedagogickú i vedeckú prácu na katedre. V pedagogickej práci bol vždy vzorom svojim spolupracovníkom a výchovu študentov považoval vždy za jednu zo svojich prvoradých povinností. Svoju lásku k fyzike dokázal preniesť na študentov a vzbudil u nich hlboký záujem o tento vedný odbor.

Prof. J. Daniel-Szabó sa mimoriadne zaslúžil o založenie Prírodovedeckej fakulty Univerzity P. J. Šafárika a potom i o jej ďalšie budovanie, a to najmä vo funkcii dekana fakulty, ktorú vykonával 13 rokov. Ako dlhoročný vedúci našej katedry sa snažil nielen o rozvíjanie v Košiciach už tradičného výskumu fyzikálnych vlastností feromagnetických látok, ale podporoval i orientáciu katedry na ďalšie oblasti fyzikálneho výskumu, a to najmä na fyziku nízkych a veľmi nízkych teplôt. Prof. J. Daniel-Szabó bol spoluautorom

viac než 40 pôvodných vedeckých prác, publikovaných v domácich i zahraničných odborných časopisoch, a spoluautorom niekoľkých knižných publikácií, z ktorých treba spomenúť najmä *Fyziku v príkladoch*, ktorá vyšla v mnohých vydaniach doma i v zahraničí.

Všetci, ktorí sme mali možnosť s pánom profesorom Danielom Szabóom spolupracovať, resp. pracovať pod jeho vedením, si vysoko vážime jeho nesmierne pracovné zanietenie, jeho mimoriadne citlivý prístup k spolupracovníkom a organizačné schopnosti, ktoré mu umožňovali viesť katedru úskaliami vtedajšej doby. Jeho obetavosť v práci, životný elán a skromnosť nám budú vždy vzorom.

Spomienka na prof. Juraja Daniela Szabóa ostane natrvalo v našej myslí i v našich srdciach.

*Kolektív Katedry exp. fyziky
Prírodovedeckej fakulty UPJŠ*

14. EUROFYZIKÁLNA KONFERENCIA JADROVEJ FYZIKY

V dňoch 22. — 26. októbra 1990 sa konala v Bratislave v hoteli Forum 14. Eurofyzikálna konferencia jadrovej fyziky s pracovným názvom „Vzácné jadrové premeny a základné procesy“. Konferencia sa zamerala i na oblasti fyziky nízkych rádioaktivít, čím nadviazala na predchádzajúce medzinárodné konferencie Low Radioactivities '75, '80 a '85. Divízia jadrovej fyziky Európskej fyzikálnej spoločnosti (EFS) konferenciu zahrnula do svojho kalendára a bola i jej spoluorganizátorom popri Fyzikálnej vedeckej sekcii Jednoty slovenských matematikov a fyzikov a Matematicko-fyzikálnej fakulte UK Bratislava.

Konferencie sa zúčastnilo 210 vedeckých pracovníkov z 27 štátov — Anglicko, Austrália, Bulharsko, Belgicko, Česko-Slovensko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Island, Izrael, Japonsko, Juhoslávia, Kanada, Kolumbia, Maďarsko, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Španielsko, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko, USA a ZSSR. Celkove zo zahraničia bolo 133 účastníkov, pričom najväčší počet bol z USA a Nemecka. Zastúpené boli všetky popredné svetové pracoviská, zaoberajúce sa výskumom zriedkavých jadrových procesov a nízkych rádioaktivít.

Oficiálne otvorenie konferencie bolo 22. 10. 1990 v Aule Univerzity Komenského, kde po krátkom privítaní hostí a účastníkov konferencie prof. POVINECOM, predsedom organizačného výboru konferencie, predniesli svoje príspevky nositeľ Nobelovej ceny prof. MÖSSBAUER a prof. FAESSLER. V krátkom kultúrnom programe vystúpilo Moyzesovo kvarteto. Otvorenia konferencie sa zúčastnilo do 400 hostí, reprezentujúcich našu fyzikálnu obec.

Na konferencii boli prezentované najnovšie poznatky z oblastí výskumu zriedkavých jadrových procesov a z fyziky nízkych rádioaktivít. Obsah jednotlivých sekcií (16 prednáškových, 3 plagátové) bol zameraný na vzácné rozpady častíc a jadier, na dvojitú premenu beta, na neutrínovú fyziku, na aplikáciu urýchlovačov v jadrovej fyzike, na využitie nízkopozadových podzemných laboratórií a na sledovanie variácií kozmogénnych a antropogénnych rádionuklidov. Tri workshopy sa zaoberali spoluprácou v oblasti merania ^{14}C , budúcnosťou výskumu dvojitej beta-premeny a rádioaktivitou životného prostredia. Významnou súčasťou konferencie bola tiež panelová diskusia vedená prof. C. Détrazom z Caen o plánoch vybudovať v Európe ďalšie centrá jadrového výskumu.

Za najväčšie hity konferencie možno považovať nové dôkazy o existencii 17 keV neutrína, ako aj dôkazy dvojitej beta premeny jadier ^{82}Se , ^{76}Ge a ^{100}Mo v rozmedzí 10^{19} — 10^{21} rokov, čo sú dosiaľ zistené najpomalšie prebiehajúce javy v prírode.

Celkove bolo na plenárnych zasadnutiach prednesených 155 referátov. V plagátových sekciách bolo prezentovaných 53 príspevkov. Súčasťou konferencie bola i výstavka prístrojov jadrovej elektroniky fy Silena a Wallac Oy.

V spoločenskom programe sa účastníci konferencie zúčastnili koncertu Harmonie Antiqua v Klariskách a konferenčného banketu vo vinárni Veľkí františkáni. Spreádzajúce osoby sa v rámci Ladies programu zúčastnili prehladky Devína a kultúrnych pamiatok Bratislavy.

Hodnotenie konferencie z úst jej účastníkov, ako aj oficiálnych predstaviteľov EFS bolo vysoko pozitívne. Prof. R. BOCK, generálny sekretár Rady jadrovej fyziky pri EFS, vysoko vyzdvihol odborný a spoločenský priebeh konferencie a označil ju za jednu z najúspešnejších v doterajšej sérii EFS konferencií z jadrovej fyziky.

Na záver prof. POVINEC podakoval všetkým účastníkom za aktívnu účasť na konferencii a zároveň ich pozval na nasledujúcu konferenciu Low Radioactivities '95, ktorá bude v r. 1995.

Možno konštatovať, že konferencia mala vysokú odbornú a spoločenskú úroveň a že prispela k dobrej propagácii našej vedy a kultúry v zahraničí.

Jaroslav Staniček

O BUDÚCNOSTI SPOLUPRÁCE V ^{14}C MERANIACH VYSOKEJ PRESNOSTI

(Workshop na 14. Eurofyzikálnej konferencii o jadrovej fyzike — Bratislava 24.10.1990)

V rámci 14. Eurofyzikálnej konferencie o jadrovej fyzike v Bratislave od 22. do 26.10.1990 sa v priestoroch hotela Fórum uskutočnila pracovná

diskusia k problematike rádiouhlkových meraní vysokej presnosti. Zúčastnilo sa jej asi 30 svetových odborníkov. Diskusiu moderoval A. LONG z arizonskej univerzity v Tucso. S obsiahlejšími referátmi vystúpili P. E. DAMON z tejto univerzity, M. POLACH z univerzity v Canberre v Austrálii, K. O. MÜNNICH z Heidelbergu, K. RÓZIAŇSKI z IAEA Viedeň, G. E. KOCHAROV z Joffeho inštitútu fyziky v Leningrade. Celkove sa ujalo slova asi 15 prítomných.

Najprv sa hovorilo o problémoch veľmi presných meraní ^{14}C . Za takéto sa všeobecne považujú merania, ktoré poskytujú obsah rádiouhlíka s presnosťou 2 promile, čo predstavuje v časovej škále desiatky rokov. Pri využití techniky interných plynových detektorov, pracujúcich v proporcionálnej oblasti, sú kritickými všetky prvky meracieho procesu a rôzne prispievajú k celkovej chybe výsledku. Ide o čistotu meracieho plynu a znalosť obsahu vzorkového uhlíka, príspevok radónu, presnosť určenia množstva vzorky, stabilitu pracovného napätia. Výrazné zvýšenie presnosti merania touto technikou sa nedá očakávať. Určitým prínosom sa javia merania maloobjemovými detektormi typu MICRO [1].

Pri využívaní techniky merania kvapalnými scintilátormi sú podobné problémy. Tu nerobí problémy dostatok vzorky, keďže jej dostačujú aj menšie množstvá. Chemické spracovanie vzorky však vnáša do výsledkov viac neistôt. Užívatelia techniky kvaplných scintilátorov si hodne sľubujú od dostupnosti výrobcami už ohlásených meracích aparátov. Technika kvapalnej scintilácie je, ako sa zdá, perspektívna, získava stále viac prívržencov a ukazuje sa, že má možnosti rozvoja. Napriek tejto jej nádejnosti nie je jasné, či predstihne presnosťou techniku interných proporcionálnych detektorov.

Najmenej sa diskutovala technika AMS. Účastníci diskusie sa však zhodli, že táto technika je najperspektívnejšia čo do presnosti výsledkov a nárokov na množstvo odobranej vzorky. Najviac sa pri tom hovorilo o investičných nákladoch a ich využití. Prítomní sa zhodli, že náklady na jednu vzorku spracovanú akceleračnou metódou 3 až 5 krát prevyšujú náklady na merania klasickými metódami.

V druhej časti diskusie predstaviť K. Róziaňski projekt medzilaboratórnej kontroly ^{14}C . V rámci tohoto projektu rozoslali asi do 100 laboratórií, ktoré prejavili záujem, rôzne vzorky, predom pripravené v zodpovedajúcom množstve. Všetky tieto vzorky majú prírodný pôvod. Vzorky označené IAEA-C1 sú talianske mramory, IAEA-C2 sú súčasne travertíny z Nemecka, IAEA-C3 je celulóza z holandskej papierne, IAEA-C4 je staré drevo z Nového Zeelandu a IAEA-C5 je staré drevo z Michigánskeho jazera. Výsledky meraní

z jednotlivých oboslaných laboratórií očakávajú v Agentúre vo Viedni do konca novembra 1990.

V poslednej časti stretnutia sa hovorilo o spolupráci, ktorá sa spontánne vytvára medzi skupinami laboratórií. Tak pracovisko ^{14}C na Univerzite Komenského v Bratislave, Joffeho inštitút fyziky v Leningrade a Univerzita v Bologni pripravujú spoluprácu pri sledovaní aktivity od ^{14}C v súčasnom životnom prostredí, zvlášť v okolí jadrových energetických objektoch. Skupina z Joffeho leningradského inštitútu a Univerzita v Arizone sa pripravujú na spoluprácu pri sledovaní obsahu ^{14}C v letokruhoch stromov od 16. storočia s cieľom skúmať slnečnú aktivitu v ostatných 400 rokoch.

V tejto časti diskusie sa ukázala ochota viacerých pracovísk na rozpracovanie spoločných projektov.

Ján Chrapan
Andrzej Zastawny

L i t e r a t ú r a

- [1] CHRAPAN, J. — JAKABČIN, V. — POLAŠKOVÁ, A.: *Stav a trendy uhlíkovej chronometrie. Pokroky mat. fyz. a astronómie*, 34, 2, 1989, s. 97–105.

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE O NELINEÁRNÍCH JEVECH VE FYZICE A MECHANICE KONDENZOVANÝCH LÁTEK

Konferencie se konala od 7. do 14. července 1990 na osobní lodi Vladimír Majakovský plouvoucí z Permu do Moskvy. Konferenci organizovalo permské oddělení Mezinárodního počítačového klubu ve spolupráci s Ústavem mechaniky kondenzovaných látek Akademie věd SSSR v Permu. Programový výbor pracoval ve složení: O. B. NAIMARK (předseda), V. V. SILBERSCHMIDT, H. W. BERGMAN, D. CRIGHTON, H. HAKEN, C. H. HAMILTON, O. A. KAJBYŠEV, V. LICHAČEV, L. A. OSTROVSKIJ, R. VALIEV.

Jednání konference bylo rozděleno na hlavní přednášky a přednášky v pěti sekcích:

1. Matematické modelování nelineárních jevů.
2. Nelineární jevy doprovázející rázové vlny.
3. Mechanika poškození.
4. Nelineární problémy v mechanice kompozitních materiálů.
5. Fyzika a mechanika superplasticity.

Hlavní plenární přednášky odezněly na tato témata:

D. CRIGHTON (Velká Británie): *Asymptotic and computational approaches to non-linear wave propagation in dissipative media*. O. NAIMARK (SSSR): *Selforganization phenomena in solids*

with defects under processes of deformation and fracture. I. L. CHABOCHE (Francie): *Use of the continuum damage mechanics for anisotropic fracture description*. V. LICHÁČEV (SSSR): *On results of structural-analytical strength theory in mechanics of plasticity and fracture*. L. OSTROVSKIJ (SSSR): *Non-linear elastic waves in complex structure media*. P. LUKÁČ (Československo): *Dislocation motion in solids with mobile obstacles*.

Kromě těchto 6 plenárních přednášek bylo předneseno přes 50 dalších ve výše uvedených 5 sekcích. Tyto přednášky měly vysokou vědeckou úroveň. Velmi cenná byla i následná diskuse. Jedno odpoledne bylo věnováno vývěskám, kde bylo prezentováno asi 20 příspěvků (posterů). Poslední odpoledne programu konference bylo vyhrazeno závěrečné diskusi, ve které se živě a zaníceně hovořilo o řešených i nerěšených problémech i o dalším zaměření základního výzkumu v dané problematice.

V průběhu konference odezněla zajímavá přednáška prof. V. LICHÁČEVA věnovaná přípravě a využití slitin s tvarovou pamětí včetně vysvětlení tohoto jevu. Prof. O. KAJBYŠEV a prof. J. MIL'MAN informovali účastníky konference o průběhu 1. evropského symposia východ-západ o materiálech a procesech, konaného v červnu 1990 v Espoo. (Na tomto sympoziu bylo přítomno kolem 850 účastníků ze 40 zemí).

Tato mezinárodní konference byla po letech opět akcí s mezinárodní účastí, která se konala na palubě lodi plouvící po řekách Kama a Volha. Navázala tak na tradici konferencí fyziků pořádaných na lodích. Má to svoje velké přednosti. Především účastníci se nemohou vzdálit z místa konferování, a proto i volný čas, často i do pozdních hodin byl využíván k diskusím a rozhovorům, nejen k přednáškám, ale i k dalším fyzikálním a společenským problémům. Dále pro všechny účastníky bylo zajištěno velmi komfortní ubytování a nikdo si nestěžoval ani na stravování. Jídla bylo hodně a bylo dobře a vkusně připraveno. Každý večer mohli účastníci konference navštívit koncert. Tak v podání sólistů zazněly árie z oper Čajkovského, Mozarta a Verdiho, jekož i písně Musorgského a Schubertovy. Další významnou předností pořádané konference na lodi byla možnost pozorovat krásu přírody Ruska a navštívit stará ruská města (některá do nedávné doby nepřístupná návštěvníkům Sovětského svazu) a pamětihodnosti. Účastníci mezinárodní konference navštívili Perm, Náberežnyje Čelny, Kazaň, Kosmodemjansk (včetně skanzenu marijské vesnice), Makarijevský klášter, Ples, Kostromu, Jaroslavl a poloostrov Sosenki.

Konference se zúčastnilo přes 100 účastníků ze Sovětského svazu a 25 účastníků z dalších zemí:

Československa, Číny, Francie, Maďarska, Polska, Rakouska, USA a Velké Británie.

Pavel Lukáč

KOMETA NA POČEST SJEZDŮ JČSMF — JČMF + JSMF

Americký astronom kanadského původu DAVID LEVY objevil svou 6. kometu dne 20. května 1990. Dostalo se jí oficiálního prozatímního značení 1990c — je to tedy 3. kometa objevená v letošním roce. Dráha spočítaná na základě prvních pozorování ukázala, že jde o kometu zcela novou, přibližující se ke Slunci po nepatrně hyperbolické dráze. Přísluním projde 25. října a nejbližší Zemi byla 27. srpna. Její dráha je skloněna k rovině ekliptiky pod úhlem 48° — pohybuje se však proti směru oběhu planet kolem Slunce (retrográdně). Ačkoli odhady jasnosti komet před průchodem přísluním jsou notoricky nespolehlivé, byla slušná naděje, že v době konání sjezdů v Nitře bude kometa Levy vidět očima, takže jsem si s sebou na sjezd přibalil do kufru přenosný dalekohled. Nezávisle tak učinil doc. Luboš Perek, předseda sesterské České astronomické společnosti, který na sjezdu vystoupil s pozdravným projevem. Vzal si s sebou světelný triedr.

Každý večer jsme společně i nezávisle čhali na kometu, hledali optimální tmou v okolí kolejí, kde jsme byli ubytováni, ale počasí nám nepřálo. Nakonec se však kometa přece jen dostavila, a to zcela příznačně v době konání společenského večera 23. srpna. Zatímco dobrá nálada v sále stoupala, venku se mraky rozestupovaly a kolem 23 h letního času jsme ji našli poprvé, na rozhraní souhvězdí Delfína a Orla. Nejtěžší bylo „předat pohled“ v dalekohledu zájemcům z řad delegátů Jednot — ani triedr ani můj dalekohled neměly žádný pevný stativ, a jejich zorné pole nebylo tak velké, aby se kometa dala najít samočinně. Očima ji totiž zahlédli jen bystrozrací, a tak to chvílemi docela trvalo, než se ta krása ukázala před očima početných zájemců. Během dvou a půl hodiny se jich vystrídalo opravdu mnoho a snad každý byl potěšen vzácným úkazem. Vždyť naposledy byla u nás očima viditelná kometa IRAS-Araki-Alcock v r. 1983, a to jen jedinou noc. Kometa Levy vlivem příznivé geometrie dráhy byla v druhý půli letošního srpna vidět na severní polokouli prakticky celou noc a zřejmě právě onoho 23. a 24. srpna dosáhla maxima své jasnosti (3,5 hvězdné velikosti). Po návratu z Nitry jsem ji ještě pozoroval řadu večerů větším světelným dalekohledem; v něm byl vidět i pěkný vějířovitý chvost. V září a říjnu ji mohli očima pozorovat už jen na jižní polokouli jako objekt 4.–5. hvězdné velikosti. Koincidence mezi sjezdy a jasnou kometou je opravdu vzác-

ná. Přenechávám astrologům, co z toho vyvodí pro budoucnost našich Jednot.

Jiří Grygar

OHLÉDNUTÍ ZA MATEMATICKOU SOUTĚŽÍ VYSOKOŠKOLÁKŮ

„V čem je skutečné jádro matematiky? V axiomech (jako je postulát o rovnoběžkách)? Ve větách (jako je základní věta algebry)? V důkazech (jako je Gödelův důkaz nerozhodnutelnosti)? V pojmech (jako jsou množiny a třídy)? V definicích (jako je Mengerova definice dimenze)? V teoriích (jako je teorie kategorií)? Ve vzorcích (jako je Cauchyův integrální vzorec)? V metodách (jako je metoda postupných aproximací)? Matematika by jistě nemohla existovat bez těchto součástí, jsou všechny podstatné. Nicméně já si vážně myslím, že žádná z nich není jádrem matematiky, že hlavní oprávnění matematické existence je v řešení problémů, a že tedy skutečným jádrem matematiky jsou problémy a jejich řešení.“

(P.R. HALMOS: *Jádro matematiky*, PMFA 27 (1982), 273–281)

Matematická soutěž vysokoškoláků (MVS) byla založena v r. 1981 z iniciativy matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Byla koncipována jako řešitelská soutěž družstev i jednotlivců a byla určena především pro studenty matematicko-fyzikálních a přírodovědeckých fakult čs. univerzit. Svým zaměřením byla blízká bělehradským mezinárodním matematickým soutěžím ISTAM. Účast na Matematické soutěži vysokoškoláků představovala v mnoha případech završení roční práce studentských řešitelských seminářů.

Organizace MSV se ujala v letech 1981, 1982, 1985 a 1988 Praha. Bratislava v letech 1983, 1986 a 1989, Olomouc v r. 1984 a v r. 1987 Brno. Od 2. ročníku se soutěže účastnili studenti ze zahraničí. Od r. 1985 je MVS organizována jako mezinárodní soutěž. Poslední byl devátý ročník; v r. 1990 se již soutěž neuskutečnila.

MSV probíhala ve dvou kategoriích. I. kategorie byla určena pro studenty prvního dvouletého studia. Soutěžící řešili v průběhu čtyř hodin 4 úlohy (tři z matematické analýzy a jednu z algebry). V II. kategorii pro studenty vyšších ročníků si soutěžící předem vybral dva předměty (jejich seznam je uveden níže) a v každém z nich řešil po dvou úlohách; celková doba na řešení čtyř úloh byla opět čtyři hodiny.

Za dobu konání MSV v ní soutěžilo celkem 588 studentů, z toho 293 v I. kategorii a 295 v II. kategorii. Soutěží prošlo 195 družstev (až na zcela ojedinělé výjimky tříčlenných). Uvedme ještě počty studentů z jednotlivých škol: MFF Bratislava

(84), PFF Brno (85), PFF Košice (72), PFF Olomouc (74), technika Bratislava (3), technika Plzeň (9), technika Praha (41) a MFF Praha (91).

Nejvíce zahraničních účastníků bylo z Jugoslávie (42), dále podle počtu následují Polsko (29), Maďarsko (24), SSR (21), NDR (18) a Bulharsko (15).

Zde je seznam soutěžních předmětů (počet soutěžících v příslušném předmětu je uveden v závorce):

1. Algebra (104)
2. Automaty, formální jazyky, vyčíslitelnost (73)
3. Diferenciální rovnice (25)
4. Funkcionální analýza (64)
5. Kombinatorika (7)
6. Komplexní analýza (46)
7. Matematická statistika (14)
8. Numerická matematika (18)
9. Programování (116)
10. Reálná analýza (37)
11. Topologie (65)
12. Teorie pravděpodobnosti (21)

Předměty 2 a 8 byly zavedeny počínaje MSV 82, předmět 10 od MSV 83. Předmět 5 byl zařazen pouze v MSV 87.

Sborníky ze soutěží MSV 81–MSV 89 obsahují celkem 239 soutěžních úloh s řešením a informace o průběhu a výsledcích soutěží.

V soutěžích družstev třikrát zvítězili studenti z Budapešti, šestkrát studenti z MFF Praha, druhé místo obsadila Praha sedmkrát, Varšava a Szeged jednou, třetí místo patřilo jednou Budapešti, Sofii a Moskvě a šestkrát Praze.

Zajímavý je pohled na výpis těch soutěžících, kteří byli v některé z kategorií mezi třemi nejlepšími z čs. účastníků. Jedenáct studentů se v seznamu objevuje více než jednou. Petra Coufa, Petra Savického, Robina Thomase a Adama Zacha najdeme ve výpisu třikrát. Se jmény Igora Kríže a Jiřího Witzanyho se setkáme dokonce čtyřikrát.

Je potěšující, že bývalí soutěžící prvních pěti ročníků, kteří v seznamu vystupují, jsou dnes autory pěkných matematických prací, nezdídky publikovaných v zahraničí. Někteří už získali vědeckou hodnost a většina z nich působí na katedrách matematiky na vysokých školách (doma či v zahraničí) nebo na ústavech ČSAV a SAV. Ukazuje se, že talent, který při soutěžích prokázali, zahrnuje ještě mnohem více, než schopnost řešit zapeklité soutěžní úlohy.

Ivan Netuka, Jiří Veselý

Poznámka: O MSV pojednávají příspěvky v PMFA 26 (1981), 293–294; 28 (1983), 48–49; (1986), 234–237.